

מסורת הש"ס

(א) [שנת כז. ב"ק פז: בכור' נד:]; (ב) [פסוה טז:]; (ג) [מוספת' פ"א]; (ד) [פסוה טז:]; (ה) [נלקמן כז:]; (ו) [יבמות לב: נדרים כה: [נלקמן לא:]; (ז) [פסהדרין י: וס"ג]; (ח) [ליה. יעב"ז, ט] שנת ע: לעיל יט. [פסהדרין כג:]; (י) [לעיל יט.]; (יז) [י"ל קמא דתננית ד' ט.],

תורה אור השלם

- או נפש בי תשובע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אָשר יבטא הָאָדָם בִּשְׂפָתָהּ וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ וְהָאֵל יָדַע וְאָשֶׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה:

ויקרא ה ד

- איש כי ירד גִּידָר לֵץ או השבע שְׂבָעָה לְאָסֹר אֶסֶר על נפשו לא יחל דְּבָרוֹ בְּכָל הַיָּצָא מִפּיו בְּעֶדְרָה: במדבר ל ג
- לא תגבדו וְלֹא תבְחָשׁוּ וְלֹא תִשְׁקַר אִישׁ בְּעַמּוּתוֹ: ויקרא יט יא

הנהגות הגר"א

[א] נב' או נפש כי תשבע לנצח כשפתים. נמחק וי"צ אשר יבטא:

מוסף רש"י

שהיה דורש את כל התורה כולה בכלל ופרט. יט שעורין את התורה ככלל ופרט ויש שעורסים אותה בנחת רצוי ומיעוט, והדרכה ככלל ופרט משמע לוי פרט הכה אחר כלל פירושו של כלל, הנלך כלל ופרט אין ככלל אלא מה שפסטר, ואפילו דברים הדומין לפרט אין נדונין עמו לפי שהוא פירושו מהו אלא הכלול למעלה זה שכלי אומר לך עשיו ולא יזמר, ופי אחי כלל שני אחר הפטר בלא להוסיף עליו ודיך אם מוסיף עליו את הדומים לו, הנלך אי אמה דן ע"י כלל האחרון אלא דברים הדומין לפרט שלא נהרעו ממחילה, והדרכה דרינו ומיעוט לא משמע ליה פרט הכה אחר כלל פירושו של כלל דמנח אין ככלל אלא מה שפסטר, אלא משום דבכלל קמא נהרע הכה במשמע, אחי פרטא בתראה למעטוי ממשמעותיה וכי הדך אחי ריבוי אחרינו כהדיו אהני לרצוי כל מילי, דאילו דברים שזן כעין הפטר לא אינטיך דלא אימעטוי להו ממשטא, והכי אמר כהדיו כפרק עמר הדין הנסקרין נתלן, דמנח דדרים ריבוי ומיעטוי משמע ליה כרינו ומיעוט לחודיה כלא ריבוי אחרון כל הדומין לפטר (סוכה ו).

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

שאין כהן הרעה והטעה. שאזרוק כרור לים: **ס"ל כי תשבע לנצח**.

מכל מקום: **ר' ישמעאל ששימש כו'**. הכי שמיע ליה לרבי יוחנן שר' ישמעאל שימש את רבי נחוניה: **מאי מיעט מיעט מלוה**. דדצר שאי אפשר הוא והי"ה למשנה את הידוע לחדס: לא יחל דנרו. לא

משמע אלא דדצר שאפשר לו לקיים שזועתו והיינו להבא: **לא ששקרו**. בשעה שחשבעו לא תכל לשקר: **האדם בשזועה**. שיהא חדס בשעת שזועה שיהא לצו עליו: **פרט לאנוס**. כדמפרש לקמיה כגון בשזועה לשעבר וכסבור שנשבע בנאמת. ולקמיה [ע"צ] בעי אס כן שגגת שזועה לשעבר היכי משכחת לה: **בשזועה ונעלם**. שנתעלמה ממנו שזועה: **העלם חפץ**. כלא שזועה. לקמן מפרש לה: **לכך אנסך**. כסבור היית לישבע בנאמת: **אינשי שכת: אסם היא**. אי אתה מונא העלם חפץ כלא העלם שזועה וזו היא אינה משנה: **אלמא לא**. אין אתה מונא זו כלא זו בתמיה והא משכחת לה כו': **עלה דהאי פת**. שאלך וגבי דהאי פת העלם שזועה היא כסבור של נשבע עליה שהרי סבור שהיא שני שעורים: **חזין כו'**. כצר פירשמיז אלא העלם טומאה ומקדש כגילהי **דיעיות הטומאה י'**: לא שאל. ופטור: פיו

נפש כי תשבע ריבה להרע או להיטיב מיעט לכל אשר יבטא האדם חזר וריבה ריבה וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי **מיעט מיעט** דבר מצוה ור' ישמעאל דריש כלל ופרט או נפש כי תשבע **לבטא בשפתים כלל להרע או להיטיב פרט לכל אשר יבטא האדם חזר וכלל כלל ופרט וכלל** אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש להבא אף כל להבא אהני כללא לאתווי אפי' דברים שאין בהן הרעה והטבה להבא אהני פרטא למעוטי אפילו דברים שיש בהן הרעה והטבה לשעבר איפוך אנא א"ר יצחק דומיא דלהרע או להיטיב מי שאיסורו משום ²בל יחל דברו יצאתה זו שאין איסורו משום בל יחל דברו אלא משום בל תשקרו רב יצחק בר אבין אמר אמר קרא או נפש כי תשבע לבטא בשפתים מי שהשבועה קודמת לביטוי ולא שהביטוי קודמת לשבועה יצא זה אכלתי ולא אכלתי שהמעשה קודם לשבועה ת"ר ³האדם בשבועה פרט לאנום ונעלם פרט למזיד ממנו שנתעלמה ממנו שבועה יכול שנתעלמה ממנו חפץ ת"ל בשבועה ונעלם יעל העלם שבועה

הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: אמר מר האדם בשבועה פרט לאנום היכי דמי יכדרב כהנא ורב אסי כי הוו קיימי מקמי דרב מר אמר שבועתא דהכי אמר רב ומר אמר שבועתא דהכי אמר רב כי אתו לקמיה דרב אמר כחד מינייהו אמר ליה אידך ואנא בשיקרא אישתבעי אמר ליה לבך אנסך ונעלם ממנו שנתעלם ממנו שבועה יכול שנתעלם ממנו חפץ תלמוד לומר בשבועה ונעלם ממנו על העלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: ⁴מחכו עלי' במערבא בשלמא שבועה משכחת לה בלא חפץ כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור שאוכל קאמר דשבועתיה אינשי חפצא דכיר אלא חפץ בלא שבועה ה"ד כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור של שעורים קאמר דשבועתיה דכיר ליה חפצא אינשי כיון דחפצא אינשי ⁵להו היינו העלם שבועה אלא אמר רבי אלעזר דא ודא אחת היא מתקיף לה רב יוסף אלמא חפץ בלא שבועה לא משכחת לה והא משכחת לה יכגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורין ועלתה בידו של חטין וכסבור שעורים היא ואכלה דשבועתיה דכיר ליה חפצא הוא דלא ידע ליה אמר ליה אביי כלום מחייבת ליה קרבן אלא אמאי דתפס בידיה העלם שבועה הוא לישנא אחרינא אמר ליה אביי לרב יוסף סוף סוף קרבן דקא מייתי עליה דהאי פת מיהת העלם שבועה הוא ורב יוסף אמר לך כיון דכי ידע ליה דחטין הוא פריש מיניה העלם חפץ הוא ⁶בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם שבועה בידו וחייב אדרבה הרי העלם חפץ בידו יופטור אמר רב אשי חזיונ אי מחמת שבועה קא פריש הרי העלם שבועה בידו וחייב אי מחמת חפץ קא פריש הרי העלם חפץ בידו ופטור א"ל רבינא לרב אשי כלום פריש משבועה אלא משום חפץ כלום פריש מחפץ אלא משום שבועה אלא לא שנא בעא מיניה רבא מרב נחמן

עמך: לכל אשר יבטא האדם בשבועה ונעלם ממנו. מדסמך ליה לשבועה לנעלם ש"מ דבהעלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ ואמרינן בשלמא אי אמר שבועה שלא אוכל פת חטים ושכת היאך נשבע הוא וכסבור שאוכל נשבע דהיינו העלם שבועה בלא העלם חפץ. כי פת חטין זכור הוא אלא שכח שנשבע שלא לאכלה. אלא העלם חפץ בלא העלם שבועת היכי דמי אי נימא כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטים וכסבור פת של שעורים קאמר היינו העלם שבועה דא ודא אחת היא. כלומר לא משכחת העלם חפץ בלא העלם שבועה. ופרי רב יוסף אי נשבע שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורים ועלתה בידו פת חטין וכסבור פת שעורים היא ואכלה פטור. היינו העלם חפץ בלא העלם שבועה. דשבועתיה דכיר ליה. חפצא הוא דאינשי ליה ואע"ג דאמר אביי כלום מחייבת ליה קרבן אלא ממאי דתפס בידיה כי האי גזונא העלם שבועה היא. הא דחי לה רב יוסף הכי כיון דאילו מדוכר דפת חטים היא פריש העלם חפץ הוא: בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם שבועה והעלם חפץ בידו מהו. א"ל הרי העלם שבועה בידו וחייב כו'. וקיימא לן כר' עקיבא דמחייב אפילו לשעבר: בעא מיניה רבא מרב נחמן

שבועות פרק שלישי שבועות

חדא מינייהו רב פפא אמרה. דמלך כתר אצוי ורצא כדמוכח כפרק ט (בתרא דמסכת מועד קטן דף כו) ולא היו יודעים התלמידים אם מדעמו אמרה או משום רבו:

מיעט דבר מצוה. המ"ל מיעט דצר דליתיה כלאו והן ולשמואל מילתא דליתיה כלהבא וי"ל דשקולים הן דלמנח דדריש ריבה ומיעט וריבה לית לן למעוטי אלא חדא מילתא: וי"א שקדמה ביטוי לשבועה. ואלא האי קרא לגלויי על להרע או להיטיב דממעט לשעצר אצל זהאי לחודיה לא סגי: **אתא לבך אנסך**. נראה דלאו למפסריה מקרבן גרידא קאמר שלא יטערך לכתוב על פנקסו שיצא חטאת שמינה לכשיצנה בית המקדש אלא אפילו עונש נמי ליכא כדמוכח כפרק ארבעה נדרים (נדרס דף כה): דלמר התם כשם שנדרי שגגות מותרין כן שזועות שגגות מותרות ומפרש היכי דמי שזועות שגגות דכרז כהנא ורז אסי דכל חד וחד אדעתיה שפיר משתבע ולא דמי לההיא דהשולח (גיטין דף לה. ושם) שאמרה יתנה סס המות בנאחד מצניה שנענשה דגזי ממון שאני דמעיקרא הוה לה למידק ססופה לנא לדי שזועה אם תאכזלו ומיחו מימה אמאי לא מיציעא תרי קראי חד לפטור מקרבן וחד לפטור מעונש כדאשכחן כפ"צ דנדרים (דף פז).

גזי נשבע לנצל את המלוה דמינעי לן תרי קראי חד לפטור מקרבן וחד לפטור ממלקות ויש לומר דלא דמי כלל דהתם שפיר מינעי לן תרי קראי חד למיפטר שוגג מקרבן וחד למיפטר מזיד ממלקות אלא הכא כשפטר שוגג פטרו לגמרי מקרבן ומעונש וההיא דס"פ ד' אחין (יצמות דף נג. ע"ה) דקאמר לרבי חייל צר קפלא שקורי משקר ולצר קפלא רבי חייל שקורי משקר לא לענין עונש שזועה קמיעיעא ליה היאך אינע תקלה על דם אלא כמה היה טועה לומר ששמע מרבי כדנציו: ואי

הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: אמר מר האדם בשבועה פרט לאנום היכי דמי יכדרב כהנא ורב אסי כי הוו קיימי מקמי דרב מר אמר שבועתא דהכי אמר רב ומר אמר שבועתא דהכי אמר רב כי אתו לקמיה דרב אמר כחד מינייהו אמר ליה אידך ואנא בשיקרא אישתבעי אמר ליה לבך אנסך ונעלם ממנו שנתעלם ממנו שבועה יכול שנתעלם ממנו חפץ תלמוד לומר בשבועה ונעלם ממנו על העלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ: ¹מחכו עלי' במערבא בשלמא שבועה משכחת לה בלא חפץ כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור שאוכל קאמר דשבועתיה אינשי חפצא דכיר אלא חפץ בלא שבועה ה"ד כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור של שעורים קאמר דשבועתיה דכיר ליה חפצא אינשי כיון דחפצא אינשי ²להו היינו העלם שבועה אלא אמר רבי אלעזר דא ודא אחת היא מתקיף לה רב יוסף אלמא חפץ בלא שבועה לא משכחת לה והא משכחת לה יכגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורין ועלתה בידו של חטין וכסבור שעורים היא ואכלה דשבועתיה דכיר ליה חפצא הוא דלא ידע ליה אמר ליה אביי כלום מחייבת ליה קרבן אלא אמאי דתפס בידיה העלם שבועה הוא לישנא אחרינא אמר ליה אביי לרב יוסף סוף סוף קרבן דקא מייתי עליה דהאי פת מיהת העלם שבועה הוא ורב יוסף אמר לך כיון דכי ידע ליה דחטין הוא פריש מיניה העלם חפץ הוא ³בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם שבועה בידו וחייב אדרבה הרי העלם חפץ בידו יופטור אמר רב אשי חזיונ אי מחמת שבועה קא פריש הרי העלם שבועה בידו וחייב אי מחמת חפץ קא פריש הרי העלם חפץ בידו ופטור א"ל רבינא לרב אשי כלום פריש משבועה אלא משום חפץ כלום פריש מחפץ אלא משום שבועה אלא לא שנא בעא מיניה רבא מרב נחמן

עמך: לכל אשר יבטא האדם בשבועה ונעלם ממנו. מדסמך ליה לשבועה לנעלם ש"מ דבהעלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ ואמרינן בשלמא אי אמר שבועה שלא אוכל פת חטים ושכת היאך נשבע הוא וכסבור שאוכל נשבע דהיינו העלם שבועה בלא העלם חפץ. כי פת חטין זכור הוא אלא שכח שנשבע שלא לאכלה. אלא העלם חפץ בלא העלם שבועת היכי דמי אי נימא כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטים וכסבור פת של שעורים קאמר היינו העלם שבועה דא ודא אחת היא. כלומר לא משכחת העלם חפץ בלא העלם שבועה. ופרי רב יוסף אי נשבע שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורים ועלתה בידו פת חטין וכסבור פת שעורים היא ואכלה פטור. היינו העלם חפץ בלא העלם שבועה. דשבועתיה דכיר ליה. חפצא הוא דאינשי ליה ואע"ג דאמר אביי כלום מחייבת ליה קרבן אלא ממאי דתפס בידיה כי האי גזונא העלם שבועה היא. הא דחי לה רב יוסף הכי כיון דאילו מדוכר דפת חטים היא פריש העלם חפץ הוא: בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם שבועה והעלם חפץ בידו מהו. א"ל הרי העלם שבועה בידו וחייב כו'. וקיימא לן כר' עקיבא דמחייב אפילו לשעבר: בעא מיניה רבא מרב נחמן

כו.

עין משפט
גר מצוה

כב א מיי פ"א מהל' שזועות הל' ב סמג לאזין רמא עוש"ע י"ד ס' רלו סעיף א:

כג ב מיי שם פ"ג הל' א ג סמג שם עוש"ע י"ד ס' סמג רלז סעיף יז וס' רלט ס"א:

כד ג מיי שם פ"א הל' יז סמג שם:

כה ד ה מיי שם פ"ג הל' ט:

כו ו מיי שם הלכה י:

רבינו חננאל

מתני' ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד שבאמי להרע או להיטיב. אמר לו ר' עקיבא אם כן אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה, דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין א"ל מרביי הכתוב. א"ל אם ריבה הכתוב לכך. פירוש אם ריבה הכתוב הזה דכתב לכל אשר יבטא האדם אפילו דברים שאין בהם הרעה והטבה. וריבה נמי אפי' דברים שאין להבא: ת"ר להרע או להיטיב אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה כו'. ואסיקנא ר' עקיבא דריש התורה ברבוי ומיעוטי כנחום איש גס זו. או נפש כי תשבע לבטא. וריבה כל מה שיכטא. להרע או להיטיב מיעט כל דבר שאין בו הרעה והטבה. לכל אשר יבטא האדם בשבועה חזר וריבה כל מה שיכטא האדם בשבועה חייב משום שבועת ביטוי. מאי רבי רבי כל מילי. בין להבא בין לשעבר. ואפילו דברים שאין בהם הרעה והטבה. אי הכי המיעוט למה בא. ואמרינן מיעט דבר מצוה. כלומר הנשבע לבטל את המצוה פטור. אינו עובר בדבר שעבר אלא משום לא תשקרו. ועוד מדכתוב או נפש כי תשבע לבטא. מי שקדמה שבועה לביטוי ולא מי שקדם ביטוי לשבועה: ת"ר לכל אשר יבטא האדם בשבועה פרט לאנוס כגון בר כהנא ורב אסי דהוו משבעי מר אמר הכי אמר רב ומר אמר הכי אמר רב ואשתכח כחד מינייהו. א"ל רב לאידך כי האי גזונא לא הוי שבועת שקך מאי טעמא לבך אנסך שעמד בדעתך כי האמת

עין משפט
גַּר מִצוּחַ

כּוּ
וְאִי דֹלָא יָדַע אָנוּם הוּא.
תִּימָה דִּלְקִשָּׁא לִיָּה אֲדַרְיִיתָא תַּקְשָׁה לִיָּה אֲמַתְנִי דַּפְּ שְׂצוּעַת הַעֲדוּת (לָקֵמן דָּף ז.)
דַּתְנָן עַל (א) שְׁגַגְתּוּ עַם זֶדוּן הָעֲדוּת וּ״ל דִּשְׁמָא פִּשְׁיטָא לִיָּה לַהֲשׁ״ס בִּשְׂצוּעַת הָעֲדוּת דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה דִּלְפִּי מוֹיֵד חֵיִיב צו אָבֵל שְׂצוּעַת צִיטוּי ק״ד דִּלָּא שְׁמָה שְׁגָגָה דִּכּוּין דִּלָּא מִיחִיַּיז אֲמוּיֵד
זַעֲיִן שְׁגָגָה מַעֲלִייתָא וְהָא דַּפְשִׁיטָא לִיָּה לָקֵמן בִּשְׂצוּעַת הָעֲדוּת דִּלּוּנָם פִּטוּר נִרְאָה דַּפְשִׁיטָא לִיָּה מִשְׂצוּעַת צִיטוּי דִּלְע״ג דַּכְתִּיב צִיָּה וְנַעֲלַם פִּטְר דִּיָּה אָנוּם כִּ״ש שְׂצוּעַת הָעֲדוּת דִּלָּא כַּתֵּב צִיָּה וְנַעֲלַם דַּפְטוּר:
אפילוֹ תִימָא רַבְנָן ב׳.
זִר״פ כֻּלָּל גְּדוּל (שַׁמֵּת דָּף סט: וַשֵּׁם)
גַּבִּי הָא דִּלְמַר אֲצִיי הַכֵּל מוֹדִים בִּשְׂצוּעַת צִיטוּי שֶׁאֵין חֵיִיבֵין עֲלֶיהָ קֶרְבֵּן עַד שִׁשְׁגוּג צִלָּאוּ שְׂצָה וּפִרְיָן מֵהָא דַּתְנִינָא אֲחִירוֹ שְׁגַגְתּ שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר דִּלְמַר יוֹדַע אֲנִי שֶׁשְׂצוּעָה זוֹ אֲסוּרָה אָבֵל אֲיִנִי יוֹדַע אִם חֵיִיבִין עֲלֶיהָ קֶרְבֵּן אִם לֹא־וְהִיָּה שֶׁסֶּ בְּסַפְרִים מִנִּי אִילִימָא מוֹנִצוּ (ו) הַשְׁמָא כֻּלָּל הַמּוֹר״ כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אֲמַר מוֹנִצוּ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא כִּ״ש אֲלֵא לֹא־רַבָּנָן וְע״כ לֹא פִּלְגִי רַבָּנָן עֲלִיָּה דַּמוּנָצוּ אֲלֵא כֻּלָּל הַמּוֹרָה כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אָבֵל הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא לֹא מִיּוֹצֵמָא דִּלְצִי מִיּוֹצֵמָא וְרַשׁ״י אִינוּ גּוֹרֵם גִּירָסָא וְ כִי קָשָׁה לוֹ וְהָא לֹא אֲמִיא בִּרְיִיתָא לֹא־שִׁמּוּעִינִ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה אֲלֵא לֹא־שִׁמּוּעִינִ הִיכִי אֲשַׁכְחֵן שְׁגַגְתּ שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר וּבִשְׁמַעְמָא דַּחֲקִי נִמִּי לֹא־שִׁכּוּחִי דַּקְאֲמַר הִיכִי דַּמִּי כ׳ וְגִרְסָא הַקּוֹנֵט״ הָא מִנִּי מוֹנִצוּ אֵל וּפִרְשֵׁי אָבֵל לִרַבָּנָן לִית לֵהוּ שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר וְהַקְשָׁה הִרַב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִמַּגְנֵל״א לִפְיִירוּשׁוֹ דַּמֶּאן הָאִי תַנָּא דַּפְּלִיג עֲלִיָּה דַּמוּנָצוּ הַסֵּם רַבִּי עֲקִיבָא וְהִיכּוּ אִיתּ לִיָּה שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר כַּדְאֲמַר״י לַעֲיַל וְהַשִּׁיב

לוֹ רַשׁ״ס דַּה״פ הָא מִנִּי מוֹנִצוּ הִיא אָבֵל לִרַבָּנָן מִשְׁכַּחַת לֵה צַעֲיִן אַחֵר כְּגוֹן דִּלְמַר יוֹדַע אֲנִי שֶׁשְׂצוּעָה זוֹ אֲסוּרָה אָבֵל אֲיִנִי יוֹדַע אִם יֵשׁ צָה לֹא־אוֹ וְסָבּוּר שִׁישׁ צָה עָשָׂה וְקִשְׁיָא לִר״ת דַּהֲכָא בִּשְׁמַעְמֵין מַסְקִינִ דִּלְפִּי לִרַבָּנָן שְׁגַגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּלִית לִיָּה דִּלְצִיי וְלֹא־יֵשׁ מִשְׁכַּחַת לֵהוּ לִרַבָּנָן דַּפְרִישִׁית וּלְפִי זֶה תַּחֲיִישׁב נִמִּי גִירְסָא רִאשׁוֹנָה דַּהֲשַׁמָּא מַשְׁמַע דַּבְּרִיתָא אֲמִיא לֹא־שִׁמּוּעִינִ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה מִדִּלְנָא נָקֻט אֲיִנִי יוֹדַע אִם יֵשׁ צָה לֹא־אִם לֹא:
בַּצִּמְעָר
וּבִבְרָא בִּשׁוּגָּה מַחוּ. פִּי׳ בַּקּוֹנְטֵרַס שִׁאפִּי׳ הִיָּה זָכוּר הִיָּה אֲוֹכֵלָה וְקִשָּׂה דָאִם כֵּן לָמָּה נָקֻט מִנְטַעַר וְנִרְאָה לִפְרַשׁ דַּמְנְטַעַר עַל מַה שֶּׁאִינוּ שׁוֹכֵחַ שְׁהִיָּה רָכוּז שִׁשְׁכַּח כַּדִּי שִׁאכֵל אָבֵל בַּצִּמּוּד לֹא הִיָּה אֲוֹכֵל וּפִשְׁיטָא דִּלְלוֹ הִיִּינוּ שַׁב מִיַּדִּיעֵתּוּ כִּיּוֹן שַׁבְרָזוּ הִיָּה שׁוֹכֵחַ כַּדִּי שִׁאכֵל״:
צָרִיךְ שִׁיּוּצִיא בִּשְׁפַתּוּ שְׁנֵאמַר בִּבְטָא בִּשְׁפַתּוּ.
נִרְאָה דַּמַּפְשֵׁטָא דַּקְרָא קִדְרִישׁ וְלֹא מַשּׁוּם דִּלְחִימַר לַהֲכִי מַדְפִּירִךְ בַּסְמוּךְ וַיִּגְמַר מִיַּינָה וּקְאָמַר נִמִּי מַשּׁוּם דַּהּוּא תַרמוּמָה וּקְדִישׁ צ׳ כַּתּוּבִים דַּהֲבִאִם כֹּאחַד וְאֵין מַלְמַדִּין וְהַשְׁמָא א״כ לָמָּה לִיָּה קֶרָא בִּשְׂצוּעַת צִיטוּי לִבְטָא בִּשְׁפַתּוּם אֲלֵא אִינוּ מוֹיִתֵּר לִכְ״:
אֲרָא אֲשִׁמוּאַ קִשְׂיָא.
וְאִם תִּאֲמַר וּדְשִׁמוּאַל נִמִּי יִפְרַשׁ הִכִּי וְלֹא שְׁגַמַּר בִּלְצוּ לַהּוֹיָא בִּשְׁפַתּוּ וּ״ל שְׁהֲאִמּוּרָא יֵשׁ לוֹ לִפְרַשׁ דַּבְּרִיו יוֹתֵר:
גַּמְר׳ בִּלְבּוֹ הֲוִיצִיא פַת חֲטִיין וְהוֹצִיא פַת סַתָּם מִנִּין.
הַשְׁמָא מַשְׁמַע דַּמְקָרָא קִדְרִישׁ הָא דִּלָּא מִיתַסְר אֲלֵא בַּפַּת חֲטִיין דִּלְוִלִינִן בַּתֵּר דַּבְּרִים שַׁבִּלֵּב צִשְׁאֵין הַפַּה מַכַּחֲסִין וְהָא דַּקְאֲמַר שְׁמוּאַל לָרִיךְ לַהּוֹיָא בִּשְׁפַתּוּ הִיִּינוּ שֶׁרִיךְ לַהּזִכִּיר פַת אָבֵל חֲטִיין אֵין לָרִיזוּר וְתִימָה דַּבְּפִרְק אֲרַצְעָה נַדְרִים (נַדְרִים דָּף כו:)
תַּנָּן נוֹדְרִין לַהֲרָגִים וְלַחֲמִרַם וּלְמוֹכַסִּין שֶׁן שֶׁל תַּרמוּמָה כ׳ וְשֶׁל צִית הַמֶּלֶךְ כ׳ וְנַפְרַשׁ בְּגַמ״ דִּלְמַר יֹאסְרוּ כָּל פִּירוֹת שְׂצַעוּלַם עַלִּי אִם אֵינָן שֶׁל צִית הַמֶּלֶךְ וּמִסְקִי שְׁאוּמַר בִּלְצוּ הִיוּם וּמוֹיָא בִּשְׁפַתּוּ סַתָּם וְאִע״ג דַּסְבִּירָא לָן דַּבְּרִים שַׁבִּלֵּב אֵינָן דַּבְּרִים לְגַבִּי אֲוִנסִין אֲפֻשֵׁר מַשְׁמַע דִּלָּא שְׂרִי אֲלֵא בַּמָּקוֹס אָוּסָם וְאִע״פ שְׁאוּמַר בִּלְצוּ חֲטִיין וּ״ל דַּהֲסָם אִיִּירִי בַּעַם הַאֲרִיךְ דִּלָּא הַמִּירוֹ לוֹ אֲלֵא גַבִּי אֲוִנסִין כַּדִּי שֶׁלֹּא יִגְהוּ קִלּוֹת רִאשׁ בַּנְדָּרִים אָבֵל לַת״ח שְׂרִי אֲפִי׳ שֶׁלֹּא בַּמָּקוֹס אָוּסָם וְכֵן מוֹכַח דַּעֲמַמָּא הוּי מַשּׁוּם דִּלָּא מַהִימִינִין לִיָּה בַּמָּה דַּקְאֲמַר שְׁהִיָּה בִּלְצוּ הִיוּם דַּקְאֲמַר לְגַבִּי אֲוִנסִין אֲפֻשֵׁר מַשְׁמַע אֲפֻשֵׁר שְׁהִיָּה כַּדַּבְּרִיו שְׁהִיָּה בִּלְצוּ הִיוּם וְהִכִּי נִמִּי אֲשַׁכְחֵן בַּפ׳ צ׳ נַדְרִירַם (דָּף ב.)
דַּמַּפְּלִיג בִּין ת״ח לַע״ה גַּבִּי נַדַּר בַּחֲרַם וְאֲמַר לֹא נַדְרַתִּי אֲלֵא בַּחֲרַמּוֹ שֶׁל יֵם וְאִי הוּא אֲמַרִינָן דְּגַבִּי אֲוִנסָא אֲפִי׳ מַדִּירוֹ עַל דַּעֲמּוֹ שְׂרִי הוּא אֲחִי שְׂפִיר דִּצֵּלָא אָוּסָם אֲסוּר אֲפִי׳ אֲוּמַר בִּלְצוּ כַּדַּמַּשְׁמַע בַּסּוּף פִּירְקִין (דָּף כט.)
גַּבִּי מַשָּׂה שֶׁשֶּׁצִּיַּע אֲת יִשְׂרָאֵל עַל דַּעַת הַקַּב״ה וְעַל דַּעֲמּוֹ וְעוֹד נִרְאָה דַּהֲכָא דַּסַּתַּם פַּת הוּי דַּחֲטִיין לַהֲכִי שְׂרִי אֲפִי׳ שֶׁלֹּא בַּמָּקוֹס אָוּסָם וְאִם תִּאֲמַר בַּהֲהִיא דִּרִישׁ מַס׳ נוֹיֵר (דָּף צ:)
דַּתַּנָּן הָאוּמַר אַהֲא הִרִי זֶה נוֹיֵר וּפִרְיָן בְּגַמ״ דִּלְמָא אַהֲא בַּתַּעֲנִית קִאֲמַר וּמוֹקִי שְׁמוּאַל כְּגוֹן שְׁהִיָּה נוֹיֵר עוֹבֵר לַפְּנִיו וּפִרְיָן דִּלְמָא לַפְטֵרוֹ מַקְרַבְנוּתִיו קִאֲמַר וּמַשְׁנִי דִּלְמַר בִּלְצוּ וְהַשְׁמָא כִּיּוֹן דַּגְמַר בִּלְצוּ לַהּוֹיֹת נוֹיֵר לָמָּה לִי נוֹיֵר עוֹבֵר לַפְּנִיו הָא הֵכָא לֹא זַעֲיִין פַּת חֲטִיין עוֹבֵר לַפְּנִיו וּ״ל דַּהֲסָם בַּמָּאִי דַּקְאֲמַר אַהֲא לֹא מַשְׁמַע כֻּלָּל לָשׁוֹן מִירוֹת אִם אֵין הַנוֹיֵר עוֹבֵר לַפְּנִיו וְהוּי כִּאֲלִינוּ גַּמַּר בִּלְצוּ לַהּוֹיֹת נוֹיֵר וְלֹא הוֹיָא כֻּלוּם בִּשְׁפַתּוּ אָבֵל הֵכָא סַתָּם פַּת הוּי דַּחֲטִיין:
שְׂאֲנִי
הַתָּם דַּבְּרִיתִּיב וּבַ״ נְדִיבִי אַב. מַשְׁמַע דַּהֲכָא מוֹדַה שְׁמוּאַל דִּלְאִין לָרִיךְ לַהּוֹיָא בִּשְׁפַתּוּ וְהָא דִּלְמַר בַּסַּפ״ק דַּחֲגִיגָה (דָּף י. וַשֵּׁם) הִיתֵּר נַדְרִים פּוֹרֻחִים בִּזְאִיר דַּקְאֲמַר ר׳ יִצְחָק בְּגַמ״ יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שִׁסְמַכּוּ דַּכְתִּיב וְכֵן נַדִּיב לִצ׳ דַּחֲמִי לֹא־שִׁמּוּאַל לֹא־מַשּׁוּם דְּלִית לִיָּה ׳׳דַּשְׁמוּאַל אֲלֵא כִּלּוּמַר דִּלָּא ס״ל הֵכָא כַּדַּשְׁמוּאַל:
מִשּׁוּם
דַּהּוּו תַרמוּמָה וּקְדִישִׁים כ׳. גַּבִּי קִדְשִׁים כַּתִּיב שֶׁהִבִּירוֹ צַעוּרָה (דַּה״צ כט) כֵּל נַדִּיב לִצ׳ עוֹלוֹת*
וְגַבִּי תַרמוּמָה כַּתִּיב (בַּמִּדְבָּר יח) וְנַחֲשָׁב לָכֶם תַרמוּמַתְכֶם שְׁנִיעֵלָה בַּתַּחֲשַׁבָּה וְאִע״ג דַּתַּרמוּמָה חוּל אֲלֵל קִדְשִׁים כַּדְאֲמַר צִירִשׁ הָאִישׁ מַקְדֵּשׁ (קִדְשִׁין דָּף מא:)
וְלֹא לַפְּסִין מַקְדָּשִׁים מ״מ קִדְשִׁים יִנְלִפוּ מִיַּינָה הַלֵּכֶךְ הוּי שְׁנִי כַּתּוּבִים דַּהֲבִאִם כֹּאחַד וּבַקּוֹנֵט״ פִּי׳ דַּתַּרמוּמָה הִיִּינוּ תַרמוּמַת הַמַּשְׁכֵּן דַּכְתִּיב וְכֵן נַדִּיב לִצ׳ הִבִּירוֹ:
לְקִיִּים

יבטא האדם בשבועה. ואדחי״
הא תרובתא משמואל:
מיתבי מוצא שפתין תשמור. אין לי אלא המוציא בשפתיו. גמר בלבו מנין תל כל נדיב לב. ופרקינן לשמואל שאני התם דפריש בה קרא כל נדיב לב. ומשום דהוו שני כתובים הבאים כאחד. קדשים הא דאמרן. ותרומה דכתיב בה ונחשב לכם תרומתכם מלמד שהתרומה ניטלת באומדן ובמחשבה. לא גמרינן מיניהו. ומי״ד מלמדן הוו להו שבועות כגון הא דשמואל חולין ותרומה וקדשים קדוש וחולין מקדשים לא ילפי דקדשים חמירי לפיכן אתגהו אפילו גמר בלבו. וגרסינן בפסחים פרק חמדי נשחט (דף סו ע) ר׳ מאיר סבר לא בעינן פיו ולבו שוין. ורבנן סברי בעינן פיו ולבו שוין. איתבייהא אביי המוכחנין לומר תרומה ואמר מעשר כ׳ עד שאני נכנס לבית זה ואמר לזה. שאני נחנה לזה ואמר לזה לא אמר כלום עד שיהיו פיו ולבו שוין. וכיון דמותבינן מהא שמע מינה דהלכתא היא:
(קדושין כד.)

כו:

וְאִי דֹלָא יָדַע אָנוּם הוּא.
תִּימָה דִּלְקִשָּׁא לִיָּה אֲדַרְיִיתָא תַּקְשָׁה לִיָּה אֲמַתְנִי דַּפְּ שְׂצוּעַת הָעֲדוּת (לָקֵמן דָּף ז.)
דַּתְנָן עַל (א) שְׁגַגְתּוּ עַם זֶדוּן הָעֲדוּת וּ״ל דִּשְׁמָא פִּשְׁיטָא לִיָּה לַהֲשׁ״ס בִּשְׂצוּעַת הָעֲדוּת דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה דִּלְפִּי מוֹיֵד חֵיִיב צו אָבֵל שְׂצוּעַת צִיטוּי ק״ד דִּלָּא שְׁמָה שְׁגָגָה דִּכּוּין דִּלָּא מִיחִיַּיז אֲמוּיֵד
זַעֲיִן שְׁגָגָה מַעֲלִייתָא וְהָא דַּפְשִׁיטָא לִיָּה לָקֵמן בִּשְׂצוּעַת הָעֲדוּת דִּלּוּנָם פִּטוּר נִרְאָה דַּפְשִׁיטָא לִיָּה מִשְׂצוּעַת צִיטוּי דִּלְע״ג דַּכְתִּיב צִיָּה וְנַעֲלַם פִּטְר דִּיָּה אָנוּם כִּ״ש שְׂצוּעַת הָעֲדוּת דִּלָּא כַּתֵּב צִיָּה וְנַעֲלַם דַּפְטוּר:
אפילוֹ תִימָא רַבְנָן ב׳.
זִר״פ כֻּלָּל גְּדוּל (שַׁמֵּת דָּף סט: וַשֵּׁם)
גַּבִּי הָא דִּלְמַר אֲצִיי הַכֵּל מוֹדִים בִּשְׂצוּעַת צִיטוּי שֶׁאֵין חֵיִיבֵין עֲלֶיהָ קֶרְבֵּן עַד שִׁשְׁגוּג צִלָּאוּ שְׂצָה וּפִרְיָן מֵהָא דַּתְנִינָא אֲחִירוֹ שְׁגַגְתּ שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר דִּלְמַר יוֹדַע אֲנִי שֶׁשְׂצוּעָה זוֹ אֲסוּרָה אָבֵל אֲיִנִי יוֹדַע אִם חֵיִיבִין עֲלֶיהָ קֶרְבֵּן אִם לֹא־וְהִיָּה שֶׁסֶּ בְּסַפְרִים מִנִּי אִילִימָא מוֹנִצוּ (ו) הַשְׁמָא כֻּלָּל הַמּוֹר״ כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אֲמַר מוֹנִצוּ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא כִּ״ש אֲלֵא לֹא־רַבָּנָן וְע״כ לֹא פִּלְגִי רַבָּנָן עֲלִיָּה דַּמוּנָצוּ אֲלֵא כֻּלָּל הַמּוֹרָה כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אָבֵל הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא לֹא מִיּוֹצֵמָא דִּלְצִי מִיּוֹצֵמָא וְרַשׁ״י אִינוּ גּוֹרֵם גִּירָסָא וְ כִי קָשָׁה לוֹ וְהָא לֹא אֲמִיא בִּרְיִיתָא לֹא־שִׁמּוּעִינִ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא כִּ״ש אֲלֵא לֹא־רַבָּנָן וְע״כ לֹא פִּלְגִי רַבָּנָן עֲלִיָּה דַּמוּנָצוּ אֲלֵא כֻּלָּל הַמּוֹרָה כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אָבֵל הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא לֹא מִיּוֹצֵמָא דִּלְצִי מִיּוֹצֵמָא וְרַשׁ״י

אפילוֹ תִימָא רַבְנָן ב׳.
זִר״פ כֻּלָּל גְּדוּל (שַׁמֵּת דָּף סט: וַשֵּׁם)
גַּבִּי הָא דִּלְמַר אֲצִיי הַכֵּל מוֹדִים בִּשְׂצוּעַת צִיטוּי שֶׁאֵין חֵיִיבֵין עֲלֶיהָ קֶרְבֵּן עַד שִׁשְׁגוּג צִלָּאוּ שְׂצָה וּפִרְיָן מֵהָא דַּתְנִינָא אֲחִירוֹ שְׁגַגְתּ שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר דִּלְמַר יוֹדַע אֲנִי שֶׁשְׂצוּעָה זוֹ אֲסוּרָה אָבֵל אֲיִנִי יוֹדַע אִם חֵיִיבִין עֲלֶיהָ קֶרְבֵּן אִם לֹא־וְהִיָּה שֶׁסֶּ בְּסַפְרִים מִנִּי אִילִימָא מוֹנִצוּ (ו) הַשְׁמָא כֻּלָּל הַמּוֹר״ כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אֲמַר מוֹנִצוּ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא כִּ״ש אֲלֵא לֹא־רַבָּנָן וְע״כ לֹא פִּלְגִי רַבָּנָן עֲלִיָּה דַּמוּנָצוּ אֲלֵא כֻּלָּל הַמּוֹרָה כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אָבֵל הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא לֹא מִיּוֹצֵמָא דִּלְצִי מִיּוֹצֵמָא וְרַשׁ״י

אִינוּ גּוֹרֵם גִּירָסָא וְ כִי קָשָׁה לוֹ וְהָא לֹא אֲמִיא בִּרְיִיתָא לֹא־שִׁמּוּעִינִ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא כִּ״ש אֲלֵא לֹא־רַבָּנָן וְע״כ לֹא פִּלְגִי רַבָּנָן עֲלִיָּה דַּמוּנָצוּ אֲלֵא כֻּלָּל הַמּוֹרָה כּוּלָּה דִּלְלוֹ חִידוּשׁ הוּא אָבֵל הֵכָא דַּחֲדִידוּשׁ הוּא לֹא מִיּוֹצֵמָא דִּלְצִי מִיּוֹצֵמָא וְרַשׁ״י אִינוּ גּוֹרֵם גִּירָסָא וְ כִי קָשָׁה לוֹ וְהָא לֹא אֲמִיא בִּרְיִיתָא לֹא־שִׁמּוּעִינִ דִּשְׁגַּגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה אֲלֵא לֹא־שִׁמּוּעִינִ הִיכִי אֲשַׁכְחֵן שְׁגַגְתּ שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר וּבִשְׁמַעְמָא דַּחֲקִי נִמִּי לֹא־שִׁכּוּחִי דַּקְאֲמַר הִיכִי דַּמִּי כ׳ וְגִרְסָא הַקּוֹנֵט״ הָא מִנִּי מוֹנִצוּ אֵל וּפִרְשֵׁי אָבֵל לִרַבָּנָן לִית לֵהוּ שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר וְהַקְשָׁה הִרַב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִמַּגְנֵל״א לִפְיִירוּשׁוֹ דַּמֶּאן הָאִי תַנָּא דַּפְּלִיג עֲלִיָּה דַּמוּנָצוּ הַסֵּם רַבִּי עֲקִיבָא וְהִיכּוּ אִיתּ לִיָּה שְׂצוּעַת צִיטוּי לִשְׁעֶבֶר כַּדְאֲמַר״י לַעֲיַל וְהַשִּׁיב לוֹ רַשׁ״ס דַּה״פ הָא מִנִּי מוֹנִצוּ הִיא אָבֵל לִרַבָּנָן מִשְׁכַּחַת לֵה צַעֲיִן אַחֵר כְּגוֹן דִּלְמַר יוֹדַע אֲנִי שֶׁשְׂצוּעָה זוֹ אֲסוּרָה אָבֵל אֲיִנִי יוֹדַע אִם יֵשׁ צָה לֹא־אוֹ וְסָבּוּר שִׁישׁ צָה עָשָׂה וְקִשְׁיָא לִר״ת דַּהֲכָא בִּשְׁמַעְמֵין מַסְקִינִ דִּלְפִּי לִרַבָּנָן שְׁגַגְתּ קֶרְבֵּן שְׁמָה שְׁגָגָה וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּלִית לִיָּה דִּלְצִיי וְלֹא־יֵשׁ מִשְׁכַּחַת לֵהוּ לִרַבָּנָן דַּפְרִישִׁית וּלְפִי זֶה תַּחֲיִישׁב נִמִּי גִירְסָא רִאשׁוֹנָה דַּהֲשַׁמָּא מַשְׁמַע דַּבְּרִיתָא אֲמִיא לֹא־שִׁמּוּעִינִ דִּשְ

